

บันทึกท้ายร่างพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘

ความเป็นมา

ในการประกอบกิจการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ การขนส่งสินค้าทางเรือเดินทะเลถือเป็นรูปแบบการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากเป็นการขนส่งสินค้าที่ได้ปริมาณมากในแต่ละเที่ยว อีกทั้งยังมีราคาต่อหน่วยต่ำกว่าการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศในรูปแบบอื่น ๆ ปัจจุบันการขนส่งสินค้าทางทะเลแบ่งได้เป็นสองลักษณะ คือ ๑. การให้บริการขนส่งสินค้าโดยตกลงกับผู้ว่าจ้างขนส่งแบบรายเที่ยว ซึ่งอาจจะเป็นวิธีการจ้างรายเที่ยวแบบเช่าเหมาลำ (voyage charter) หรือแบบให้บริการสายเดินเรือประจำเส้นทาง (Line) และ ๒. การให้บริการขนส่งสินค้าโดยตกลงกับผู้ว่าจ้างขนส่งแบบเป็นระยะเวลา (time charter) ด้วยลักษณะของการขนส่งสินค้าดังกล่าวประกอบกับลักษณะการจ้างและสภาพการทำงานของคนบนเรือมีความแตกต่างจากแรงงานในสถานประกอบการทั่วไปหรือที่เรียกว่าแรงงานบนบก โดยเฉพาะการที่ต้องอยู่ในทะเลตลอดระยะเวลาที่เรือแล่นไม่ว่าจะเป็นวันทำงานหรือวันหยุด การทำงานที่ต้องบังคับเรื่องจักรขนาดใหญ่และเทคโนโลยีระดับสูง อีกทั้งยังต้องเสี่ยงกับภัยธรรมชาติในท้องทะเล เหล่านี้ล้วนแต่ทำให้การทำงานของคนประจำเรือในเรือขนส่งสินค้าทางทะเลมีความเสี่ยงสูงกว่าแรงงานทั่วไป ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการทางกฎหมายเข้ามาให้ความคุ้มครองการจ้างและการทำงานของแรงงานในงานขนส่งทางทะเลที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการจ้างและการทำงาน อันจะทำให้แรงงานที่ทำงานในเรือขนส่งสินค้าทางทะเลได้รับความคุ้มครอง

พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๙๘ ก วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘ หน้า ๒๑

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้รักษาการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม,
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

เหตุผลในการประกาศใช้

เนื่องจากสภาพการจ้างงาน การทำงานเรือเดินทะเลมีลักษณะและสภาพของงานซึ่งมีความแตกต่างจากการทำงานของลูกจ้างทั่วไปที่ต้องทำงานบนเรือเดินทะเลที่มีความเสี่ยงภัยทางทะเลและมีระยะเวลาการทำงานที่ต่อเนื่องยาวนาน ประกอบกับความสัมพันธ์ของคนทำงานบนเรือกับเจ้าของเรือบางส่วนมิได้มีความสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงาน และกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน คือ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างและคนประจำเรือให้ได้รับความเป็นธรรมและมีมาตรฐานและสภาพการจ้าง การทำงาน และความปลอดภัยและสุขอนามัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยแรงงานทางทะเลขึ้นโดยเฉพาะ นอกจากนี้การทำงานของลูกจ้างและคนประจำเรือยังเกี่ยวข้องกับกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศที่ต้องนำมาตราฐานสากล คือ อนุสัญญาว่าด้วยแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๔๙ (Maritime Labour Convention, ๒๐๐๖) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization : ILO) มาปฏิบัติต่อแรงงานทางทะเลเป็นกรณีเฉพาะ สมควรที่ประเทศไทยจะต้องมีกฎหมายเพื่อกำหนดมาตรฐานการทำงานของลูกจ้างและคนประจำเรือ และการออกใบรับรองด้านแรงงานทางทะเล แก่เรือ

ขนส่งทางทะเลที่ชกธงไทยเพื่อคุ้มครองแรงงานทางทะเลอันจะเป็นการรับรองว่าแรงงานทางทะเลจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเป็นธรรมตามมาตรฐานสากล เพื่อป้องกันการใช้มาตรการของรัฐเจ้าของท่าเรือต่อเรือไทย ที่เดินทางระหว่างประเทศ เช่น การกักเรือ การตรวจเรือ การสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่อง และเพื่อประโยชน์ในการ วางมาตรการควบคุม กำกับ ดูแล และบริหารจัดการในการออกใบรับรองด้านแรงงานทางทะเลให้เป็นไปตาม มาตรฐานสากล และเป็นส่งเสริมการพัฒนากิจการพาณิชย์ของประเทศไทยอีกทางหนึ่งด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๑๒๕ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดความหมายของกรณีที่เกี่ยวข้องกับแรงงานทางทะเล เช่น เรือ คนประจำเรือ เจ้าของเรือ ใบรับรองด้านแรงงานทางทะเล ใบประกาศการปฏิบัติด้านแรงงานทางทะเล เป็นต้น ให้เป็นบทนิยามเพื่อความ สดวกในการใช้บังคับกฎหมาย (มาตรา ๓)

๒. กำหนดให้การจ้างแรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยการ คุ้มครองแรงงานและกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กฎหมาย ว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน (มาตรา ๔)

๓. กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นรัฐมนตรีของกระทรวงที่มีภารกิจ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมาย และให้รัฐมนตรีแต่ละ กระทรวงมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตนเท่านั้น (มาตรา ๕)

๔. หมวด ๑ บททั่วไป

๓.๑ กำหนดให้นำจารีตประเพณีเกี่ยวกับการทำงานของคนประจำเรือ การเดินเรือทะเล และ ข้อกำหนดหรือมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับแรงงานทางทะเลมาใช้บังคับ ในกรณีที่มีได้มีการ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๖)

๓.๒ กำหนดให้หนี้เงินที่เจ้าของเรือต้องชำระเป็นหนี้ที่มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินทั้งหมดของ เจ้าของเรือในลำดับเดียวกับบุริมสิทธิในมูลค่าภาษีอากรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๘)

๓.๓ กำหนดให้ข้อพิพาทเกี่ยวกับแรงงานทางทะเลอยู่ในเขตอำนาจของศาลแรงงาน (มาตรา ๑๔)

๕. หมวด ๒ เงื่อนไขในการทำงานบนเรือ

๔.๑ กำหนดห้ามเจ้าของเรือให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบหกปีบริบูรณ์ทำงานบนเรือ (มาตรา ๑๕)

๔.๒ กำหนดห้ามเจ้าของเรือให้คนประจำเรือที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ทำงานที่อาจเป็น อันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัย (มาตรา ๑๗)

๖. หมวด ๓ การจัดหางานให้คนหางานเพื่อทำงานเป็นคนประจำเรือ

๖.๑ กำหนดให้ผู้ที่ทำให้บริการจัดหางานแก่คนหางานเพื่อไปทำงานเป็นคนประจำเรือต้องได้รับ อนุญาตจากนายทะเบียน (มาตรา ๒๐)

๖.๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขออนุญาตจัดหางาน (มาตรา ๒๑)

๖.๓ กำหนดให้ผู้ขออนุญาตจัดหางานต้องวางหลักประกันเพื่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการ จัดหางาน (มาตรา ๒๘)

๖.๔ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตจัดหางานต้องจดทะเบียนตัวแทนจัดหางานและลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ เกี่ยวกับการจัดหางาน (มาตรา ๓๐)

๖.๕ กำหนดห้ามผู้รับใบอนุญาตจัดหางานเรียกหรือรับค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายจากคนหางานเพื่อไปทำงานเป็นคนประจำเรือ (มาตรา ๓๕)

๖.๖ กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตจัดหางานต้องจัดการให้คนหางานเพื่อไปทำงานเป็นคนประจำเรือเดินทางกลับไปยังสถานที่ซึ่งรับสมัครคนหางานในกรณีที่ไม่ได้งาน (มาตรา ๓๙)

๗. หมวด ๔ สภาพการจ้าง

๗.๑ กำหนดให้เจ้าของเรือจัดทำข้อตกลงการจ้างงานของคนประจำเรือ โดยเก็บไว้บนเรือและให้ไว้กับคนประจำเรือ (มาตรา ๔๓)

๗.๒ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับคนประจำเรือเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมได้ (มาตรา ๔๗)

๗.๓ กำหนดห้ามเจ้าของเรือหักค่าจ้างและค่าล่วงเวลา เว้นแต่เป็นกรณีที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จึงจะสามารถทำได้ (มาตรา ๕๔)

๗.๔ กำหนดให้คนประจำเรือมีสิทธิลาพักผ่อนและลาป่วยได้ โดยกำหนดจำนวนวันลาป่วยที่ถือเป็นวันทำงาน (มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗)

๗.๕ กำหนดระยะเวลาการทำงานในวันทำงานปกติและการทำงานล่วงเวลาของคนประจำเรือ (มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙)

๗.๖ กำหนดให้เจ้าของเรือจัดชั่วโมงการพักผ่อนให้แก่คนประจำเรือ (มาตรา ๖๒)

๗.๗ กำหนดให้เจ้าของเรือจัดวันหยุดประจำปีให้แก่คนประจำเรือในปีหนึ่งไม่น้อยกว่าสามสิบวัน (มาตรา ๖๕)

๘. หมวด ๕ การส่งตัวกลับ

๘.๑ กำหนดกรณีคนประจำเรือเดินทางกลับ โดยให้เจ้าของเรือเป็นผู้ดำเนินการส่งกลับและออกค่าใช้จ่าย (มาตรา ๖๖)

๘.๒ กำหนดให้เจ้าของเรือจัดทำประกันภัยให้แก่คนประจำเรือทุกคน เพื่อส่งคนประจำเรือกลับภูมิลำเนาหรือสถานที่อื่นตามที่ตกลงกัน (มาตรา ๖๗)

๙. หมวด ๖ ค่าเสียหายกรณีเรือเสียหายหรือเรือจม

กำหนดให้เจ้าของเรือต้องจ่ายค่าเสียหายในกรณีที่กำหนดเมื่อคนประจำเรือได้รับผลกระทบจากการที่เรือเสียหายหรือเรือจม (มาตรา ๗๐)

๑๐. หมวด ๗ อัตราค่าจ้าง

กำหนดให้เจ้าของเรือจัดหาคนประจำเรือมาทำงานบนเรือในจำนวนที่เหมาะสมและเพียงพอ (มาตรา ๗๑)

๑๑. หมวด ๘ มาตรฐานที่พักอาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก อาหาร และโภชนาการบนเรือ

๑๑.๑ กำหนดให้เจ้าของเรือจัดที่พักอาศัยและสถานที่บนเรือให้มีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ (มาตรา ๗๒)

๑๑.๒ กำหนดให้เจ้าของเรือจัดอาหารและน้ำดื่มที่มีคุณภาพในปริมาณที่เพียงพอต่อคนประจำเรือโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย (มาตรา ๗๔)

๑๑.๓ กำหนดห้ามเจ้าของเรือให้คนอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ เป็นคนครัวและต้องจ้างคนครัวที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วและมีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง (มาตรา ๗๕)

๑๒. หมวด ๙ การจัดให้มีการรักษาพยาบาล การคุ้มครองต่อชีวิต ร่างกาย และอนามัยของคนประจำเรือ

๑๒.๑ กำหนดให้เจ้าของเรือดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการรักษาพยาบาลคนประจำเรือและให้คนประจำเรือได้รับการรักษาพยาบาลทันที (มาตรา ๗๘ และมาตรา ๗๙)

๑๒.๒ กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าของเรือต่อคนประจำเรือ โดยให้เจ้าของเรือเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย (มาตรา ๘๑)

๑๒.๓ กำหนดให้เจ้าของเรือดูแลเรื่องความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของคนประจำเรือในการทำงานบนเรือ (มาตรา ๘๒ และมาตรา ๘๓)

๑๓. หมวด ๑๐ ไบร่บรอง ด้านแรงงานทางทะเลและใบประกาศการปฏิบัติด้านแรงงานทางทะเล

กำหนดให้เรือเดินทะเลระหว่างประเทศขนาดห้าร้อยตันกรอสขึ้นไปต้องมีไบร่บรองด้านแรงงานทางทะเลและให้มีใบประกาศการปฏิบัติด้านแรงงานทางทะเลด้วย (มาตรา ๘๖)

๑๔. หมวด ๑๑ การร้องเรียนบนเรือ

กำหนดให้เจ้าของเรือจัดเอกสารที่มีขั้นตอนการร้องเรียนเกี่ยวกับสภาพการจ้าง สภาพการทำงาน และสภาพความเป็นอยู่ให้แก่คนประจำเรือ (มาตรา ๘๙)

๑๕. หมวด ๑๒ สิทธิการรวมตัวและการเจรจาต่อรอง

กำหนดให้คนประจำเรือและเจ้าของเรือมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อเจรจาต่อรองหรือเรียกร้องเกี่ยวกับสภาพการจ้าง สภาพการทำงาน และการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน (มาตรา ๙๐ และมาตรา ๙๑)

๑๖. หมวด ๑๓ พนักงานเจ้าหน้าที่

๑๖.๑ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจขึ้นไปบนเรือเพื่อตรวจสอบสภาพการทำงาน สภาพการจ้าง และสภาพความเป็นอยู่ของคนประจำเรือ เรียกบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ส่งเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา และมีคำสั่งให้เจ้าของเรือหรือคนประจำเรือปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๙๕)

๑๖.๒ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจขึ้นไปบนเรือต่างประเทศและตรวจเรือออกคำสั่งให้นายเรือแก้ไขในกรณีปฏิบัติไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ ก็เรือไว้วางใจกว่าจะมีการแก้ไขให้ถูกต้อง หรือให้จัดทำแผนแก้ไขจนกว่าจะได้รับความเห็นชอบ (มาตรา ๙๖)

๑๗. หมวด ๑๔ คณะกรรมการแรงงานทางทะเล

๑๗.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการแรงงานทางทะเล ประกอบด้วย (๑) ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นประธานกรรมการ (๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิบดีกรมการจัดหางาน อธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม อธิบดีกรมเจ้าท่า อธิบดีกรมการกงสุล ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนแพทยสภา ผู้แทนสถาบันการแพทย์ฉุกเฉิน (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแรงงานทางทะเล ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแต่งตั้ง จำนวนสองคน ผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือ และผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแต่งตั้ง จำนวนฝ่ายละห้าคนเป็นกรรมการ (๔) อธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานแต่งตั้งข้าราชการกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา ๙๙)

๑๗.๒ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือ และกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน ทั้งนี้เพื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระ สามารถปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่ (มาตรา ๑๐๑) กำหนดเหตุในการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทนฝ่ายเจ้าของเรือและกรรมการผู้แทนฝ่ายคนประจำเรือ (มาตรา ๑๐๒) และกำหนดองค์ประชุมของคณะกรรมการ การออกเสียงและการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม (มาตรา ๑๐๓)

๑๗.๓ คณะกรรมการแรงงานทางทะเลมีอำนาจหน้าที่เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายด้านแรงงานทางทะเล เกี่ยวกับการออกกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัตินี้ และการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยแรงงานทางทะเล ปฏิบัติการอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมถึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติการตามที่มอบหมาย (มาตรา ๑๐๐)

๑๘. หมวด ๑๕ บทกำหนดโทษ

๑๘.๑ กำหนดความผิดและโทษแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นข้อเท็จจริงที่เจ้าของเรือสงวนไว้ไม่เปิดเผย (มาตรา ๑๐๕)

๑๘.๒ กำหนดความรับผิดของผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิด (มาตรา ๑๐๖)

๑๘.๓ กำหนดความผิดและโทษสำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๒)

๑๘.๔ กำหนดความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่ให้เปรียบเทียบได้ (มาตรา ๑๒๓)

๑๙. บทเฉพาะกาล

๑๙.๑ เพิ่มบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับใบรับรองด้านแรงงานทางทะเลและใบประกาศการปฏิบัติด้านแรงงานทางทะเลที่ออกตามประกาศกระทรวงแรงงานว่าด้วยเรื่องมาตรฐานแรงงานทางทะเลให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะสิ้นอายุ

๑๙.๒ เพิ่มบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้ผู้รับใบอนุญาตจัดหางานตามพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ สามารถดำเนินการจัดหางานให้แก่คนหางาน เพื่อไปทำงานเป็นคนประจำเรือตามพระราชบัญญัตินี้ได้จนกว่าใบอนุญาตจะสิ้นอายุ

นางจรรุวรรณ ดวงวิชัย / จัดทำ